

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพจิตและศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอनाายายอาม จังหวัดจันทบุรี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (ตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546) ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอनाายายอาม จังหวัดจันทบุรี ที่ไม่มีปัญหาด้านการพูด การฟังและการเขียน มีทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 180 คน (ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ ณ เดือนตุลาคม 2562)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอनाายายอาม จังหวัดจันทบุรี ที่ไม่มีปัญหาด้านการพูด การฟังและการเขียน มีทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973 : 725) ได้ขนาด กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

N

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โดยที่ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนผู้สูงอายุที่ศึกษาทั้งหมด

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{180}{1 + (180 \times 0.05^2)}$$

$$n = 124.13$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 124 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้น Thai Geriatric Mental Health Assessment Tool (T-GMHA-15) ของกองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ แหล่งรายได้หลัก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพจิตผู้สูงอายุ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed from Questionnaire) ลักษณะมีตัวเลือกประเมินค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 4 ระดับ คือ ไม่เลย เล็กน้อย มาก มากที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้น Thai Geriatric Mental Health Assessment Tool (T-GMHA-15) ของกองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและเกี่ยวกับสุขภาพจิต
2. นำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นในงานวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามความฉลาดทางสังคม โดยการหาค่า IOC (Index of Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2546 : 139)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
 -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
3. อาจารย์ ดร.ประชา อินัง

ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

3. นำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) อยู่ระหว่าง 0.30 - 0.71

5. นำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.83

6. นำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

7. สำหรับประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำประเด็นการสนทนากลุ่มไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือชี้แจงขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอनाายอาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อขอความร่วมมือนำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอनाายอาม จังหวัดจันทบุรี
2. ผู้วิจัยนำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นไปเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอनाายอาม จังหวัดจันทบุรี
3. ผู้วิจัยนำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์
4. ผู้วิจัยนำแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้นที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนน นำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
5. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ นำมาวิเคราะห์ผลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ
2. ข้อมูลจากแบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุฉบับสั้น ตอนที่ 2 แบบประเมินสุขภาพจิต โดยเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งเป็น 4 ระดับ ตามความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกของตัวนักศึกษา โดยมีการแปลผลคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	เคยมีเหตุการณ์ อากา	ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ มากที่สุดหรือเห็นด้วยกับเรื่องนั้น ๆ มากที่สุด
มาก	หมายถึง	เคยมีเหตุการณ์ อากา	ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ มากหรือเห็นด้วยกับเรื่องนั้น ๆ มาก
เล็กน้อย	หมายถึง	เคยมีเหตุการณ์ อากา	ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เพียงเล็กน้อย หรือ เห็นด้วยกับเรื่องนั้น ๆ เพียงเล็กน้อย
ไม่เลย	หมายถึง	ไม่เคยมีเหตุการณ์ อากา	ความรู้สึก หรือไม่เห็นด้วย กับเรื่องนั้น ๆ

โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ให้คะแนน	4	1
มาก	ให้คะแนน	3	2
เล็กน้อย	ให้คะแนน	2	3
ไม่เลย	ให้คะแนน	1	4

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 3

การแปลความหมายคะแนน

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ

ดังนี้

คะแนน	หมายถึง	ความหมายสุขภาพจิต
50 – 60	หมายถึง	สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป
43 – 49	หมายถึง	สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป
42 ≤	หมายถึง	สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 1

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. สุขภาพจิตผู้สูงอายุวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์รายบุคคล

การเสนอแนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสุขภาพจิต กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยใช้วิธีโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้นำด้านจิตวิญญาณ พระ ครู/อาจารย์ ผู้แทนบุคลากรสาธารณสุข หรืออื่น ๆ ที่ได้รับการเสนอ โดยกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน

โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

ประเด็นสัมภาษณ์ คือ ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการพัฒนาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุอย่างไร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี